

Nr 200.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1921 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till främjande av bostadsproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov (nr 1) har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 120 och 121) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition rörande statsåtgärder till främjande av bostadsproduktionen, som kunde varda riksdagen förelagd, å extra stat för år 1922 beräkna dels till statsbidrag till främjande av bostadsproduktionen ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel, dels ock till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i den sagda dag avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1921 under samma huvudtitel (punkterna 35 och 36) föreslagit riksdagen att i avbidan på den sålunda ifrågasatta propositionen angående åtgärder till främjande av bostadsproduktionen å tilläggsstat för år 1921 beräkna dels till utförande genom ingenjörssakademien av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor, dels ock till anordnande av pristävlingar om standardiserade hustyper och byggnadsdetaljer ävensom till andra åtgärder, ägnade att främja de tekniska betingelserna för bostadsproduktionen, ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 29 april 1921 dagtecknad proposition, nr 357, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen 1:o) att till återbetalning av det å 1920 års tilläggsstat anvisade

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 6 saml. 82 häft. (Nr 200.) 1

reservationsanslag å 4,000,000 kronor till understöd åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader å riksstaten för år 1922 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »återbetalning av tillfälliga lånemedel» anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel;

2:o) att till statsbidrag, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder, åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader å extra stat för år 1922, anvisa ett reservationsanslag å 1,500,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel;

3:o) att till åtgärder, ägnade att främja standardisering av hus typer och byggnadsdetaljer med mera, å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 25,000 kronor;

4:o) att medgiva Kungl. Maj:ts rätt att i lämplig utsträckning disponera medel ur ett av riksdagen å tilläggsstat för år 1920 anvisat reservationsanslag å 75,000 kronor till resestipendier åt arkitekter med flera för studier i utlandet av bostadsfrågan jämväl för sådana ändamål, som i föregående punkt avses; samt

5:o) att till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet anvisa *dels* å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor, *dels ock* å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft två motioner, väckta inom andra kammaren, den ena av herr *B. Eriksson* i Grängesberg, nr 152, och den andra av herr *E. Hage*, nr 369.

I den förstnämnda motionen har hemställts,

att riksdagen måtte bevilja på 1921 års tilläggsstat att användas för beredande av statsbidrag till främjande av bostadsproduktionen efter huvudsakligen de grunder, som äro angivna i Kungl. Maj:ts kungörelse av den 9 juli 1920 (Svensk författningssamling nr 520 år 1920), ett reservationsanslag å 5,500,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel; samt

att till i nämnda kungörelse omförmälda statens bostadslånefond måtte anvisas på 1921 års tilläggsstat ett belopp av 15,000,000 kronor, att utgå från statsverkets fond av rusdrycksmedel, för att från fonden utlämnas till bostadslån efter grunder, som huvudsakligen överensstämma med i kungörelsen angivna.

I den senare motionen har föreslagits,

att riksdagen — med anledning av Kungl. Maj:ts förslag å sidan 43 i propositionen nr 357, innebärande att bostadslånefonden får användas även vid frivillig uppdelning av större lägenheter för åstadkommande av nya självständiga familjebostäder — även måtte medgiva, att lån ur nämnda fond dessutom får givas för inredande av familjebostäder i icke nyuppförda hus (inredning till bostäder av vindsutrymmen — där sådana äro för ändamålet fullt lämpliga — av kontor, butiker, lagerlokaler, nöjeslokaler, kaféer m. m.).

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Frågan om främjande av bostadsproduktionen genom statssubvention var under år 1920 föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens särskilda uppmärksamhet och föranledde åtskilliga delvis vittgående beslut. Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 314, beslutade riksdagen sålunda, bland annat,

*Utskottets
yttrande.*

att en särskild fond, benämnd *statens bostadslånefond*, skulle inrättas, från vilken fond, som skulle förvaltas av statskontoret, lån efter vissa angivna grunder finge av Kungl. Maj:t beviljas kommuner med flera till visst bostadsbyggande, samt att för bildande av denna fond finge såsom lån från statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för år 1920 ett belopp av 15,000,000 kronor och för år 1921 likaledes ett belopp av 15,000,000 kronor med skyldighet för bostadslånefonden att för de medel, som sålunda bleve från rusdrycksmedelsfonden utlämnade, gottgöra sistnämnda fond ränta efter 5 %.

att till *understöd* åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa dels för år 1921 å extra stat under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor, att direkt utgå av byggnadsskattemedel, dels ock å tilläggsstat för år 1920 under sjätte huvudtiteln ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att utgå av tillfälliga lånemedel;

att för anordnande av *pristävlingar om standardmaterial* och därav föranledda åtgärder i enlighet med av Kungl. Maj:t närmare meddelade bestämmelser å tilläggsstat för år 1920 under sjätte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, av 25,000 kronor; samt

att till *resestipendier* åt arkitekter, byggmästare, och arbetare i byggnadsfacket, ävensom åt personer med medicinsk-hygienisk utbildning, för studier i utlandet av bostadsfrågan å tilläggsstat för år 1920 under sjätte huvudtiteln anvisa och ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

Vidare anmälde riksdagen i skrivelse samma dag (nr 469), att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 315 med förslag till förordning om hyresvärdstegringskatt ävensom en i ämnet väckt motion, för sin del antagit särskild förordning om *byggnadsskatt* i syfte att bereda medel till främjande av bostadsproduktionen.

Ytterligare må erinras, att riksdagen i skrivelse den 28 maj 1920 (nr 282) anmälde, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 316), beslutat att till utförande av *tekniskt-vetenskapliga undersökningar* på byggnadsområdet genom ingenjörsvetenskapsakademien anvisa dels å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 75,000 kronor, dels ock å tilläggsstat under sjunde huvudtiteln för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor.

Kungl. Maj:ts i den föreliggande proposition, nr 357, framlagda förslag innebär, att staten skulle fortsätta med den understödsverksamhet, vartill medel sålunda sistlidet år anvisats. Till Kungl. Maj:ts förslag härutinnan får utskottet giva sin anslutning. Å ena sidan har visserligen, på sätt departementschefen påpekat, bostadsfrågan under den senaste tiden kommit i något ändrat läge för städernas och de stadsliknande samhällenas vidkommande, i det att den förefintliga svåra depressionen inom näringslivet kan förväntas medföra minskad efterfrågan på bostäder. Men å andra sidan synes det utskottet vara ett verkligt statsintresse att under nu rådande förhållanden, då enskild bostadsproduktion icke synes vara att påräkna, genom åtgärder från det allmännas sida ett större antal bostäder åstadkommes, för att förhållandena på bostadsmarknaden icke skola bliva alltför svårartade.

Vad formen för en fortsatt understödsverksamhet beträffar, har utskottet, ävenledes i likhet med departementschefen, ansett sig böra förorda, att verksamheten, såsom sistlidet års riksdag beslutade, kommer att omfatta beredande av lån ur bostadslånefonden och statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet i huvudsak enligt samma grunder, som gälla enligt kungörelsen i ämnet den 9 juni 1920. De smärre jämkningar härutinnan, departementschefen föreslagit, hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Kungl. Maj:ts förslag ifråga om återgåldande av den tillfälliga upplåningen för 1920 års bostadsanslag får utskottet biträda och finner sig utskottet likaledes böra tillstyrka anvisandet av det av Kungl. Maj:t för bostadsproduktionens främjande å 1922 års stat äskade anslagsbeloppet å 1,500,000 kronor. Med hänsyn till den i propositionen lämnade utredningen rörande de belopp, som för ändamålet kunna disponeras av byggnadsskattemedel (sid. 37—39) och särskilt i betraktande

av det svåra statsfinansiella läget, har utskottet sålunda funnit sig icke kunna förorda det av herr Eriksson i Grängesberg framställda yrkandet om ytterligare anslag å extra stat, liksom ock utskottet ansett förhållandena icke medgiva, att nu utöka bostadslånefonden.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit rörande byggnadsbyråns organisation och uppgifter samt ifråga om tilldelande av statslån för uppdelning av större underbefolkade lägenheter, har utskottet ansett sig kunna biträda. I sistnämnda avseende har i ovanberörda motion, nr 369, påyrkats, att användning av det för ändamålet beräknade anslagsbeloppet skulle medgivas jämväl i sådana fall, då beslut om uppdelning av lägenheter eller nyinredning av sådana tvångsvis tillkomme. Utskottet har för sin del känt sig tveksamt, huruvida lån för nu ifrågavarande ändamål även i den omfattning, Kungl. Maj:t föreslagit, kan vara tillrådligt. Säkerligen kommer en dylik låneverksamhet att i praktiken visa sig svår att på ett för låntagaren ändamålsenligt och för långgivaren betryggande sätt tillämpa. Då emellertid alla framkomliga vägar på detta område synas böra beträdas, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att lånefonden må för nu angivna ändamål användas i den av Kungl. Maj:t föreslagna mindre omfattningen. Därav följer, att utskottet icke kunnat tillstyrka åtgärder enligt den längre syftande plan, motionären förordat.

Mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om anslag för främjande av standardisering av hustyper och byggnadsdetaljer m. m. samt angående resestipendier åt arkitekter m. fl. för studier i utlandet av bostadsfrågan, har utskottet icke haft något att erinra.

Till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien av kemisktvetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet har Kungl. Maj:t äskat dels å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor dels ock å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor. Av vad i denna fråga förekommit, har utskottet icke känt sig övertygat om nödvändigheten av att anslag beviljas i hela den omfattning, Kungl. Maj:t föreslagit. Sålunda finner sig utskottet böra avstyrka anslaget å 25,000 kronor å 1921 års tilläggsstat. Vidare håller utskottet före, att anslaget till tekniskt-vetenskapliga undersökningar för år 1922 torde kunna begränsas till ursprungligen beräknade 85,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts och då utskottet icke funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å ovanberörda motioner

a) till återbetalning av det å 1920 års tilläggsstat anvisade reservationsanslag å 4,000,000 kronor till understöd åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader å riksstaten för år 1922 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »återbetalning av tillfälliga lånemedel» anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel;

b) till statsbidrag, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder, åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader å extra stat för år 1922, anvisa ett reservationsanslag å 1,500,000 kronor att direkt utgå av byggnadsskattemedel;

c) till åtgärder, ägnade att främja standardisering av hustyper och byggnadsdetaljer m. m., å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 25,000 kronor;

d) medgiva Kungl. Maj:t rätt att i lämplig utsträckning disponera medel ur ett av riksdagen å tilläggsstat för år 1920 anvisat reservationsanslag å 75,000 kronor till resestipendier åt arkitekter med flera för studier i utlandet av bostadsfrågan jämväl för sådana ändamål, som i föregående punkt avses; samt

e) till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet å extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, 85,000 kronor.

Stockholm den 7 juni 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, Ollas A. Ericsson, H. F. Lamm, O. U. B. Olsson, C. G. Ekman, O. Bergqvist, C. I. Asplund, J. Jeansson, J. Nilsson* i Malmö och *F. L. Lindqvist* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund, J. Jönsson* i Revinge, *P. Nilsson* i Bonarp, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *L. J. Carlsson-Frosterud, S. E. J. Lübeck, W. Räckström, K. A. Westman* och *S. E. Ljungkvist*.